

**РОЛЬ НАУК ПРО ЗЕМЛЮ
В НАРОДНОМУ ГОСПОДАРСТВІ:
СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ**
(присвячена Всесвітньому Дню Землі)

**МАТЕРІАЛИ ІІ-ї МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

20 березня 2020 р.

Херсон, ХДАЕУ

Роль наук про Землю в народному господарстві: стан і перспективи (присвячена Всесвітньому Дню Землі). Збірник матеріалів II-ї Міжнародної науково-практичної конференції. – Херсон: ХДАЕУ, 2020. - 291 с.

У збірнику викладено матеріали, розглянуті на пленарному засіданні II-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Роль наук про Землю в народному господарстві: стан і перспективи».

Розглянуті актуальні питання теоретичних і практичних аспектів розвитку наук про Землю в Україні і за кордоном, сучасні методи дослідження Землі та її геосфер, космічний моніторинг геосистем та кризових явищ, особливості управління водними і земельними ресурсами в суспільному виробництві, охорона ґрунтів від деградаційних процесів, способи утилізації твердих побутових відходів.

Рекомендується науковцям, громадським діячам, викладачам, аспірантам, студентам.

Редакційна колегія не несе відповідальність за достовірність поданих матеріалів.

Дементьєва О.І., Руднік Д.О. АНАЛІЗ СТАНУ БЛАГОУСТРОЮ ТА ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ОБМЕЖЕНОГО КОРИСТУВАННЯ	75
Зубов О.Р., Зубова Л.Г. ОЦІНКА ҐРУНТІВ І РОСЛИННОСТІ ЗАКАЗНИКА «УРОЧИЩЕ «САГИ»	80
Камінська М.О. ECOLOGICAL AND ECONOMIC ASPECTS OF THE USE OF WATER AND LAND RESOURCES IN UKRAINE	85
Кияновський О.М. ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ РАДІОАКТИВНИХ ІНДИКАТОРІВ ПРИ ВИВЧЕННІ СОРБЦІЇ РЕЧОВИН В ҐРУНТАХ	89
Ковтун В.А. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ	93
Козленко Є.В., Морозов О.В., Морозов В.В., Нікітенко М.П. ШЛЯХИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НА ІНГУЛЕЦЬКІЙ ЗРОШУВАЛЬНІЙ СИСТЕМІ	97
Корбич Н.М., Овдієнко А.М. ТРУЇМО БДЖОЛУ — ОТРУЇМО СЕБЕ	103
Корінь О.В. ФІЗИЧНЕ ТА МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ В ДОСЛІДЖЕННІ ГЕОДИНАМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ	106
Лукашишена І.Р., Морозов О.В. ДИНАМІКА ЗМІНИ КІЛЬКОСТІ ЗАГОТОВЛЕНОЇ ДЕРЕВИНИ В УКРАЇНІ	111
Ляшенко Е.В., Белая Т.А. МЕТОДЫ РЕМЕДИАЦИИ ПОЧВЫ И ВОДЫ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО НАЗНАЧЕНИЯ ОТ ОСТАТОЧНЫХ КОЛИЧЕСТВ ДДТ	114
Мацієвич Т.О. СТАН ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ БПЛА У ПРОВЕДЕННІ ЗЕМЛЕВПОРЯДНИХ РОБІТ	119
Мацко П.В. ДОСЛІДЖЕННЯ ВМІСТУ ТА РОЗПОДІЛУ НІТРИФІКАЦІЙНОГО АЗОТУ В ҐРУНТАХ ДПДГ «АСКАНІЙСЬКЕ» ЗА ДОПОМОГОЮ ГІС-ТЕХНОЛОГІЙ	123
Мельник М.А., Жужа В.В., Шукайло С.П. «ПІСОК З ЧОРНОГОРІЇ», СКЛАД ТА МОЖЛИВІ НАСЛІДКИ ЙОГО УТИЛІЗАЦІЇ ДЛЯ ПЕРЕСИПУ МІСЬКОГО ЗВАЛИЩА	129
Мельниченко С. Г., Бабушкіна Р.О. ДИНАМІКА ЗМІНИ СЕРЕДНЬОРІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ТЕМПЕРАТУРИ ПОВІТРЯ МІСТ УКРАЇНИ	133
Мельниченко С. Г., Бабушкіна Р.О. АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ЗМІНИ СТРУКТУРИ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ ЗА КАТЕГОРІЯМИ	137

поліції України / Є.В.Кузьменко // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. - 2016. - № 4. - С. 82-89. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknvvs_2016_4_10

МАЦКО П.В.

к.с.-г.н., доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет

УДК: 631.417.2(477.41)

ДОСЛІДЖЕННЯ ВМІСТУ ТА РОЗПОДІЛУ НІТРИФІКАЦІЙНОГО АЗОТУ В ҐРУНТАХ ДПДГ «АСКАНІЙСЬКЕ» ЗА ДОПОМОГОЮ ГІС-ТЕХНОЛОГІЙ

Актуальність теми. Ґрунт є основним багатством кожного суспільства, головним засобом сільськогосподарського виробництва та просторовим базисом розміщення і розвитку всіх галузей народного господарства. У сільськогосподарському виробництві велике значення має основна якість ґрунту – родючість, яка визначається структурою ґрунту та вмістом в ньому поживних речовин [1]. Ґрунтовий склад господарства представлений основними ґрунтами: південними чорноземами та темно-каштановими (94%). Родючість цих ґрунтів висока, проте недостатня кількість опадів обмежує повне її використання. Азоту належить провідна роль у підвищенні врожаїв сільськогосподарських культур. Д.М.Прянішніков підкреслював, що головною умовою, яка визначала середню висоту врожаю, – ступінь забезпеченості сільськогосподарських культур азотом.

Мета досліджень. На основі матеріалів агрохімічного обстеження ґрунтів господарства, проведених Херсонською філією Державного підприємства «Інститут охорони ґрунтів», створити за допомогою ГІС-технологій картограми просторового розподілу одного з основних поживних елементів ґрунту – нітрифікаційного азоту.

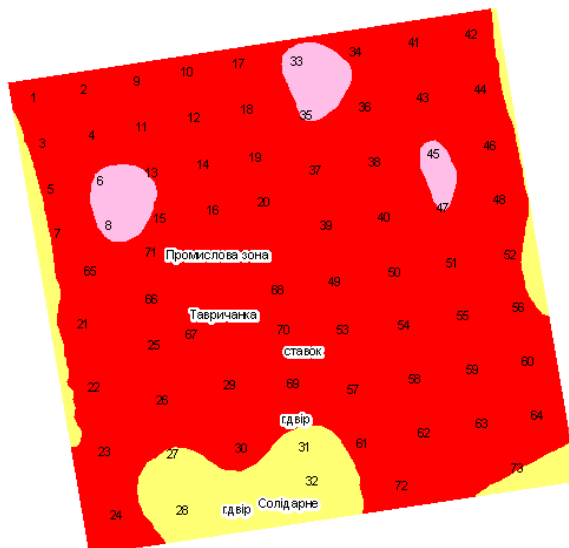
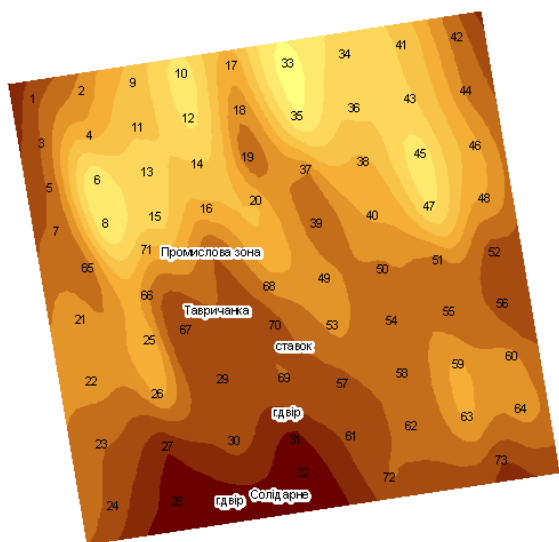
Результати досліджень. Забезпеченість рослин азотом залежить від швидкості розкладу органічних сполук, але не можна отримувати високі врожаї

тільки завдяки мобілізації природних запасів азоту навіть на багатих гумусом ґрунтах. Рослини потребують азоту у великій кількості. По вмісту в рослинах він займає перше місце із елементів живлення, які отримують із ґрунту. Тому висока потреба рослин у азоті вимагає поповнення його запасів у ґрунті [2,3].

Головним джерелом азоту для живлення рослин слугують солі азотної кислоти і солі амонію. Кількість азоту у ґрунті залежить від вмісту у ньому гумусу і складає приблизно 0,05 ($1/20$) його частини.

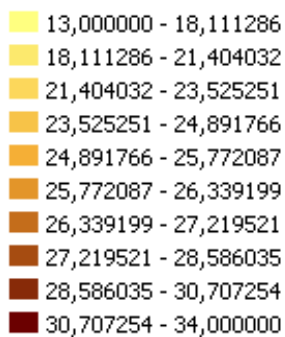
Природним джерелом поповнення запасів азоту є азот атмосфери, який може накопичуватись бобовими культурами, зокрема, соєю та люцерною від 100 до 300кг на 1 гектар.

За допомогою програми ArcGIS були опрацьовані матеріали трьох турів агрохімічних обстежень полів Державного підприємства «Дослідне господарство «Асканійське» Каховського району Херсонської області і отримані картограми розподілу, зокрема, нітрифікаційного азоту в ґрунтах господарства (рис. 1-3).

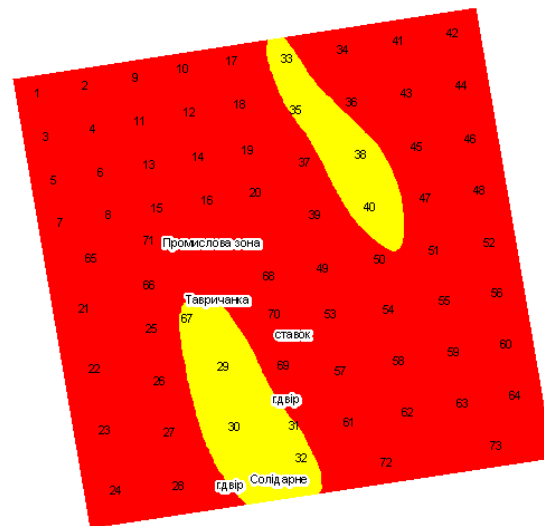
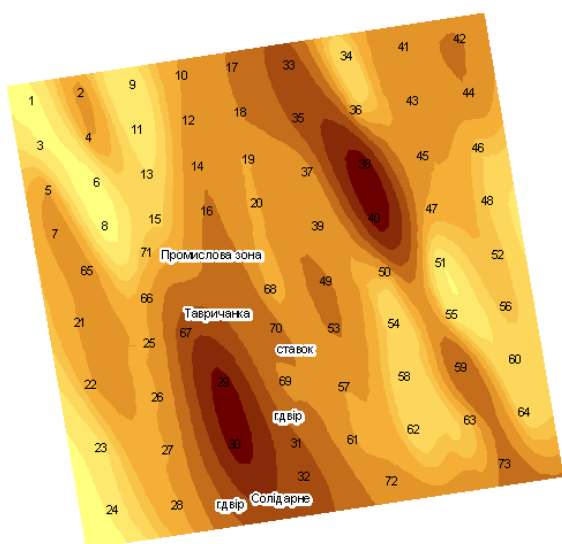
а)

б)

	0-15	дуже низький
	16-30	низький
	31-60	середній
	61-70	підвищений
	>70	високий

Рисунок 1 - Картограма вмісту нітрифікаційного азоту за 1997 рік обстеження

а)

б)

Рисунок 2 - Картограма вмісту нітрифікаційного азоту за 2001 рік обстеження

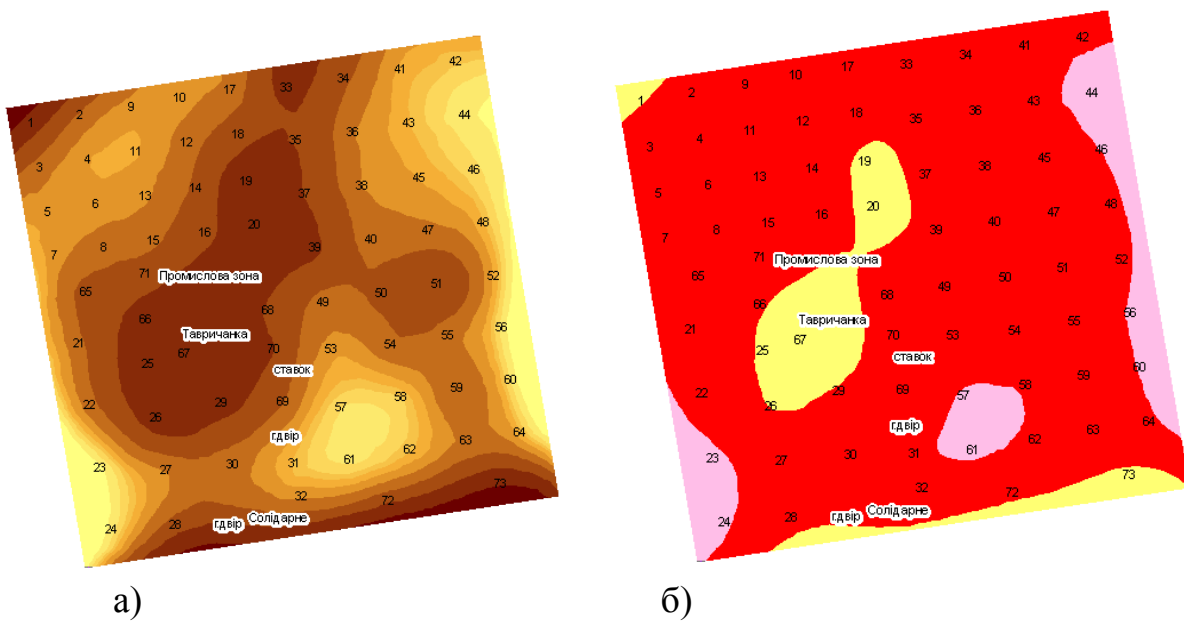

Рисунок 3 - Картограма вмісту нітрифікаційного азоту за 2015 рік обстеження:

- а) – за даними зростання вмісту від максимального (36 мг/кг ґрунту) до мінімального (13 мг/кг ґрунту);
- б) – у межах стандартних визначень (дуже низький вміст нітрифікаційного азоту – 0-15 мг/кг, низький – 16-30 мг/кг, середній – 31-60 мг/кг).

Впродовж обстеження вміст нітрифікаційного азоту змінювався, виділялися ділянки з дуже низьким та середнім вмістом. Середній вміст азоту характерний для ділянок, які багаті на органічні речовини і знаходяться вони біля тваринницьких комплексів.

Узагальнення результатів досліджень, свідчить, що вміст нітрифікаційного азоту низький і становить 24 мг/кг (1997 рік), 26 мг/кг (2001 рік), 22 мг/кг (2015) (табл. 1, рис. 4).

**Основні статистичні характеристики нітрифікаційного азоту у
ДПДГ "Асканійське" (1997, 2001, 2015 роки)**

Показники	1997	2001	2015
Кількість	73	73	73
Мінімум	13	17	13
Максимум	34	49	36
Середнє значення	24,23	26,32	21,84
Дисперсія	25,51	43,72	29,32
Сер. кв. відхилення	5,051	6,612	5,415
Асиметрія	-0,44	1,851	0,645
Екцес	2,951	7,057	2,708
Медіана	25	25	21

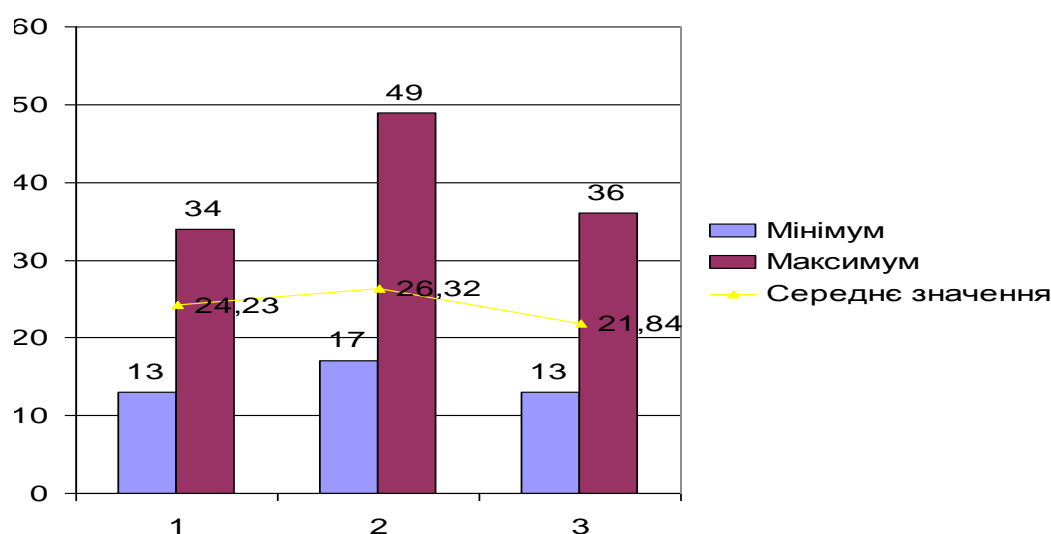

Рисунок 4 - Середньозважений вміст нітрифікаційного азоту у ґрунтах
ДПДГ "Асканійське" (1997, 2001, 2015 роки), мг/кг

Дуже низький вміст говорить про інтенсивне використання азоту рослинами і виніс його з врожаєм, а також у зв'язку з втратами у результаті вимивання та процесів денітрифікації.

Велике значення має зв'язування (фіксація) азоту повітря азотофіксуючими мікроорганізмами, які вільно рухаються у ґрунті, і особливо бульбочковими

бактеріями, які живуть у симбіозі з бобовими рослинами (біологічний синтез білка). Тому для підвищення вмісту азоту необхідно вносити азотні добрива та вирощувати злаково-бобові травосуміші. Для підвищення врожаїв усіх культур і покращення їх якості велике значення має внесення у ґрунт мінеральних азотних добрив, які отримують шляхом природного синтезу із азоту повітря на хімічних заводах, а також використання органічних добрив та сидератів.

Висновки. Система добрива - це багаторічний план застосування добрив в сівозміні з урахуванням родючості ґрунту, біологічних особливостей рослин, складу і властивостей добрив.

На основі використання програми ArcGIS було створено та проаналізовано картограми вмісту нітрифікаційного азоту, у ґрунтах ДПДГ "Асканійське". Його вміст за останні роки дослідження знизився, а тому необхідно вводити заходи спрямовані на підвищення вмісту нітрифікаційного азоту в ґрунті. Насамперед це внесення азотомістких добрив та азотфіксуючих бобових рослин і сидератів.

Правильне застосування ГІС-технології з агрохімічними дослідженнями дозволить у подальшому управляти сільськогосподарськими угіддями ДПДГ "Асканійське" і не тільки зберегти існуючі показники родючості, а ще й підвищити їх .

Література

1. Лысогоров С.Д. Орошаемое земледелие./С.Д.Лысогоров, В.А.Ушкаренко. – 4-е изд., доп. и перераб. – М.: Колос, 1981. – 382 с.
2. Агрoхимия / Под ред. Б.А. Ягодина. – М.: Колос, 1982. – А26. – 574 с.
3. Лисогоров К.С. Обґрунтування створення та реалізація інформаційних систем управління в зрошуваному землеробстві //Збірник: «Таврійський науковий вісник». – вип. 46./К.С.Лисогоров, В.В.Колесніков, Н.М.Шапоринська. – Херсон: Айлант, 2006. С. 315-325.